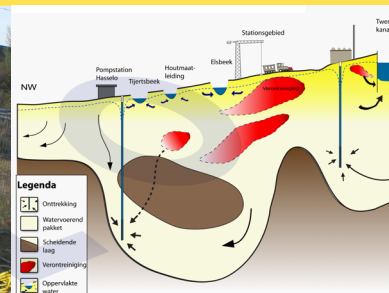
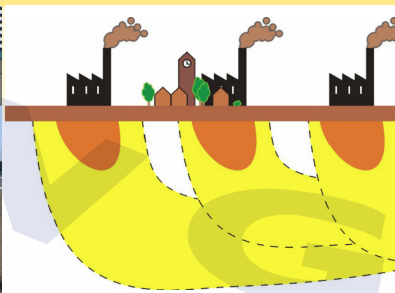

Beleidsplan Ondergrond Hengelo

Uitgangspunten voor een gebiedsgerichte aanpak van grootschalige grondwaterverontreinigingen

Beleidsplan Ondergrond Hengelo

Uitgangspunten voor een gebiedsgerichte aanpak van
grootschalige grondwaterverontreinigingen

december 2011

MR. M. KLUTMAN

LineaRekta

Post-/bezoekadres:

Toekomstweg 19, 7607 TM Almelo

Telefoon: +316 57 88 65 40

Email: info@linearekta.nl

Website: www.linearekta.nl

R. SLAGER

3Dimensies

Post-/bezoekadres:

Schellerpad 28, 8017 AM Zwolle

Telefoon: +316 24 23 54 62

Email: inf0@3dimensies.nl

Website: www.3dimensies.nl

IR. A.S. ROOSMA, IR. M. LUITWIELER,
IR. M.J.C. HENSSEN

Bioclear b.v.

Postadres:

Postbus 2262, 9704 CG Groningen

Bezoekadres:

Rozenburglaan 13C, 9727 DL Groningen

Telefoon: 050 571 84 55

Fax: 050 571 79 20

Email: info@bioclear.nl

Website: www.bioclear.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	2
1. Inleiding.....	5
1.1 Reikwijdte.....	6
1.2 Hengelo als bevoegd gezag en gebiedsbeheerder.....	6
1.3 Doelgroep beleidsplan	7
1.4 Leeswijzer.....	7
2. Achtergronden, ontwikkelingen en afstemming	8
2.1 Landelijke ontwikkelingen	8
2.1.1 Multifunctioneel vs functiegericht	8
2.1.2 Beleidsbrief bodem	8
2.1.3 Bodemconvenant	8
2.2 Benutten van de ondergrond	9
2.3 Afstemming	9
3. Grondwater in Hengelo	10
3.1 Geschiedenis	10
3.2 Inzicht in grondwater	10
3.2.1 Waterplan Hengelo	10
3.2.2 Grondwaterkwaliteitsplan Hengel’eau.....	11
3.2.3 Grondwateratlas Hengelo	11
3.2.4 Sectorale implementatie grondwaterbeheer	11
3.2.5 Beleidsplan Ondergrond	11
3.3 Duurzaamheidsagenda 2011-2014.....	12
4. Wet- en regelgeving.....	13
4.1 Wet bodembescherming: gevalsgericht.....	13
4.2 Wet bodembescherming: gebiedsgericht.....	13
4.3 Overige relevante wetgeving	14
5. Uitgangspunten gebiedsgerichte aanpak.....	15
5.1 Scheiding van bron en pluim	15
5.1.1 Dieper grondwater.....	15
5.2 Inhoud gebiedsbeheerplan	15
5.3 Doelstelling	16
5.4 Gebiedsafbakening.....	17
5.5 Behoud van bestaande (en toekomstige) functies	17
5.6 Risicobeheer.....	18
5.6.1 Belangen van derden	18
5.7 Kosten, financiering en organisatie.....	19
5.7.1 Kosten	19
5.7.2 Financiering.....	20
5.7.3 Organisatie gebiedsgerichte aanpak.....	20
6. Aanpak bronzone binnen gebiedsgerichte aanpak.....	21
6.1 Onderzoeksinspanning bronzone.....	21
6.2 Kwaliteitsdoelstelling bij aanpak bronzone	21
7. Uitgangspunten gevalsgerichte aanpak.....	22
7.1 Onderzoeksinspanning geval van bodemverontreiniging.....	22
7.2 Saneringsdoelstelling gevalsgericht	22
7.3 Tussentijdse beëindiging saneringen	22
8. Procedurele aspecten gebiedsgerichte aanpak.....	24
8.1 Aanwijzen van een gebied.....	24

8.2	Gebiedsbeheerplan als instrument	24
8.3	Vaststellen gebiedsbeheerplan.....	24
8.4	Wijziging gebiedsbeheerplan	25
8.5	Deelname is vrijwillig	25
8.6	Publiekrechtelijke vrijwaring.....	25
8.7	Aanpak bronzone is deelsanering	25
8.8	Gebiedsgerichte aanpak en nieuwe gevallen verontreiniging.....	25
8.9	Deelname lopende saneringen.....	26
9.	Tot slot.....	27
9.1	Toezicht en handhaving	27
9.2	Monitoring en evaluatie beleid	27
	Begrippenlijst.....	28
	Geraadpleegde bronnen	31

Voorwoord

Met gepaste trots schrijf ik dit voorwoord. Waarom? Omdat onze gemeente met dit beleidsplan de deuren opent voor nieuwe ontwikkelingen. We willen namelijk vooruit met onze stad. De huidige financiële situatie in de wereld werpt een schaduw over alles en nog wat. Tegelijk biedt het ook kansen. Nieuwe ontwikkelingen en omstandigheden vragen om creatieve aanpassingen. En als dit niet lukt? Dan bedenken we een oplossing. Durf tonen en fouten nemen. Want wie niet waagt, die niet wint. Zo ook de aanpak van de grootschalige grondwaterverontreiniging binnen onze gemeente. Afgelopen jaren bleek dat het afzonderlijk aanpakken van deze verontreinigingen een onhaalbare kaart was. Het gevolg was dat nieuwe ontwikkelingen niet van de grond kwamen. Zonde! En vanaf nu hoeft dat ook niet meer aan de orde te zijn. Nieuwe inzichten en realiteitsbesef hebben geleid tot een andere benadering. De gebiedsgerichte benadering! Een benadering met een focus op risicobeheer, gebruik van de ondergrond en een slimme inzet van financiële middelen.

In dit Beleidsplan Ondergrond leest u de Hengelose uitgangspunten bij een gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreinigingen. U zult merken dat we een gebiedsgerichte aanpak stimuleren. En derden en marktpartijen waar mogelijk willen faciliteren. Maar dat dit wel op een verantwoorde wijze moet gebeuren! Ik vind dat we hiermee een goede basis hebben gelegd voor een breder gebruik van de ondergrond in de toekomst. Want de ondergrond is misschien wel niet zichtbaar. Maar het heeft ons wel veel te bieden.

Ik wens u veel plezier met het lezen van dit beleidsplan. En hoop dat u een goed beeld krijgt van wat wij willen in Hengelo. Maar ik kan u alvast meegeven dat we niet stilstaan. Nee, we gaan door met ontwikkelen. Want dit is slechts een begin!

Janneke Oude Alink
Portefeuillehouder milieu

Samenvatting

Hengelo is van oudsher een dynamische stad. Het kende en kent nog steeds veel vormen van industriële bedrijvigheid. Hengelo is ook een stad met ambities voor de toekomst. Zowel op economisch en ruimtelijk gebied als op sociaal en maatschappelijk gebied.

De vele bedrijvigheid heeft haar sporen achtergelaten in de ondergrond. Zo is op verschillende plekken in de stad het grondwater ernstig verontreinigd. De afgelopen jaren tonen aan dat ruimtelijke ontwikkelingen stagneren door deze verontreinigingen. Het onderzoeken en saneren leidt namelijk tot hoge kosten waarvan het eindresultaat meestal onduidelijk is. Dan doen zich vragen voor als 'wanneer ben ik waarvoor verantwoordelijk?' en 'hoe lang blijf ik dan verantwoordelijk?'.

Met het Beleidsplan Ondergrond maken we de weg vrij voor een gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreinigingen in Hengelo. Het bevat de uitgangspunten om te komen tot een weloverwogen aanpak van deze verontreinigingen. We hebben ervoor gekozen om ons in dit beleidsplan alleen hierop te concentreren. En niet op de andere functies die de ondergrond ons biedt.

Bevoegd gezag en gebiedsbeheerder

De gemeente Hengelo vervult twee rollen bij een gebiedsgerichte aanpak. Enerzijds die van bevoegd gezag Wet bodembescherming. En anderzijds die van gebiedsbeheerder. We toetsen en besluiten over een gebiedsgerichte aanpak. En zijn tegelijkertijd ook verantwoordelijk voor de uitvoering ervan.

Van multifunctioneel naar functiegericht tot eindelijk naar gebiedsgericht

Het bodembeleid is de afgelopen dertig jaar volop in ontwikkeling geweest. Moesten in het begin alle verontreinigingen volledig worden verwijderd? Nu richten we ons op de functie en gebruik van de locatie. Een verontreiniging moet zodanig worden verwijderd dat het geschikt is voor de functie. Maar in sommige gevallen is zelfs dat niet haalbaar. Vooral als het gaat om grootschalige, met elkaar vermengde grondwaterverontreinigingen. Niet alleen onderzoek is erg kostbaar. Maar ook de saneringsaanpak leidt tot veel kosten. Deze inzichten hebben geleid tot een gebiedsgerichte aanpak van deze grootschalige grondwaterverontreinigingen. De focus hierbij ligt meer op beheren dan op saneren. En door gebruik te maken van de functies in de ondergrond toch grondwater optimaal te benutten.

Het Hengelose grondwater

De afgelopen jaren hebben we onderzoek gedaan naar het grondwater in Hengelo. In verschillende rapportages zijn de resultaten hiervan beschreven. Bij elkaar geeft het een goed beeld van het grondwater in Hengelo. En kan het goed worden gebruikt als basis voor de opstelling van een gebiedsgerichte aanpak.

Uitgangspunten bij een gebiedsgerichte aanpak

Een gebiedsgerichte aanpak ziet alleen op het diepere grondwater. Daarom worden de bron- en pluimzone van elkaar gescheiden. Bij de opstelling van de aanpak moet rekening worden gehouden met de volgende onderwerpen:

- doelstelling
- gebiedsafbakening
- behoud van bestaande (en beoogde) functies
- risicobeheer
- kosten, financiering en beheer

Een gebiedsgerichte aanpak mag nooit tot risico's voor de mens leiden. Daarom moet de gebiedsbeheerder periodiek meten of zijn aanpak het gewenste resultaat oplevert. Ook moet de aanpak een noodscenario bevatten als blijkt dat de doelstelling niet wordt gehaald. Dan wel zich risico's voordoen als gevolg van de verontreiniging. Tot slot is het belangrijk dat een gebiedsgerichte aanpak een goede financiële onderbouwing bevat. Het gaat namelijk om een aanpak voor de langere termijn. En dan moet de financiering ervan gewaarborgd zijn.

Aanpak bronzone binnen beheergebied

Neemt een probleemhebber deel aan de gebiedsgerichte aanpak? Dan is hij niet langer meer verantwoordelijk voor zijn grondwaterverontreiniging. De gebiedsbeheerder vrijwaart hem van verdere aansprakelijkheid voor het grondwater. Maar hij blijft wel verantwoordelijk voor de bronzone van de verontreiniging. Tenzij hij anders is overeengekomen met de gebiedsbeheerder.

Voor de aanpak van deze bronzone gelden de reguliere regels van de Wet bodembescherming. Dit houdt onder andere in dat wij de ernst en spoedeisendheid van de bronzone moeten vaststellen. En eventueel moeten instemmen met het saneringsplan voor de bronzone.

Gevalsgericht blijft bestaan

Neemt een probleemhebber niet deel aan de gebiedsgerichte aanpak? Dan gelden voor hem de reguliere regels van de Wet bodembescherming. Dit betekent onder andere dat hij zijn geval van bodemverontreiniging volledig moet onderzoeken (afperken). Zowel grond als grondwater. Uitgangspunt is dat ook het saneringsplan betrekking heeft op het gehele geval. En dat de saneringsdoelstelling voldoet aan de Wet bodembescherming. Lopende saneringen en nazorglocaties kunnen ook deelnemen aan de gebiedsgerichte aanpak. Hiertoe moet de probleemhebber afspraken maken met de gebiedsbeheerder.

Procedurele aspecten en evaluatie van het beleidsplan

Het wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer bevat een aantal procedurele aspecten voor het vaststellen van een gebiedsbeheerplan. De gemeente Hengelo is zowel bevoegd gezag als gebiedsbeheerder. De vaststelling van het gebiedsbeheerplan impliceert tegelijk de instemming met het plan. Hiertegen staat bezwaar en beroep open. Ook krijgen derden de mogelijkheid om voorafgaand aan de vaststelling hun mening te geven over het gebiedsbeheerplan.

We hebben al veel ervaring met het uitoefenen van verschillende rollen als gemeente. Om de objectiviteit van deze rollen te waarborgen, vindt toezicht en handhaving plaats. Ook bij een gebiedsgerichte aanpak doen we een beroep op deze ervaring. Dit is voor

ons geen reden om de toezicht- en handhavingsstrategie bij een gebiedsgerichte aanpak te wijzigen.

Tot slot monitoren en evalueren we dit Beleidsplan Ondergrond. Dit doen we minimaal één keer in de vier jaar. Hiermee waarborgen we dat het plan aansluit bij de praktijk en de nieuwe ontwikkelingen.

1. Inleiding

Hengelo is een gemeente in beweging. We beschikken over gevarieerde kernkwaliteiten. Voorbeelden zijn de bereikbaarheid, economische ontwikkeling, stedelijke voorzieningen, het gevarieerd wonen en de compacte binnenstad. De komende jaren zetten we in op het behouden en versterken van deze kernkwaliteiten. In 2007 hebben we de Structuurvisie Hengelo 2030 vastgesteld. Hiermee versterken we de onderlinge samenhang van die kernkwaliteiten en een integrale aanpak van ruimtelijke ontwikkelingen. Onze Duurzaamheidsagenda mag hierbij niet uit het oog worden verloren.

Inmiddels zijn we enkele jaren verder. De ervaring leert dat ruimtelijke ontwikkelingen mede bepaald worden door de situatie in de ondergrond. Meestal beseffen we ons dat niet als samenleving. Omdat die relatie niet altijd zichtbaar is. Ook misschien omdat we er minder belang bij hebben? Maar dit geldt niet voor diegenen die samen met ons de stad ontwikkelen. Zij worden namelijk regelmatig geconfronteerd met de relatie tussen bovengrond en ondergrond.

Maar wat maakt die ondergrond nu zo bijzonder? Een uitgebreid antwoord op deze vraag gaat voor nu te ver. Enkele belangrijke functies zijn drinkwater, ecologie en waterbeheer. De kwaliteit van het grondwater vormt hier een rode draad. Die moet namelijk zijn afgestemd op het gewenste en beoogde gebruik van de ondergrond. Het gebruik van de bodem door de eeuwen heen heeft zijn sporen nagelaten. Zowel bovengronds als ondergronds. Zowel positief als negatief. Zo hebben al deze activiteiten de grond en het grondwater op verschillende plekken binnen de gemeente verontreinigd.

Moeten we ons nu meteen zorgen maken? Nee. Maar het besef dat dit zo is, is wel belangrijk. Omdat die verontreinigingen leiden tot belemmeringen. Belemmeringen om onze Hengelose kernkwaliteiten te behouden en te versterken. Bestaande regelgeving bepaalt namelijk dat ruimtelijke ontwikkelingen aan allerlei voorwaarden moeten voldoen om ze te realiseren in verontreinigd gebied. Centrale vragen hierbij zijn:

- wie is verantwoordelijk voor welk deel van het verontreinigde grondwater?
- hoever moet ik de verontreiniging onderzoeken?
- welke kwaliteitsdoelstelling geldt voor het saneren van de bodemverontreiniging in het grondwater?
- welke sanerende maatregelen moeten worden getroffen?
- welke maatregelen moeten worden getroffen om bestaande verontreinigingen in het grondwater niet te verplaatsen?

Het gevolg: hoge kosten voor onderzoek en sanering. En vertraging in de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen.

Wij willen toe naar een evenwichtige balans tussen inzet van middelen en het milieurendement. De focus ligt op een slimme aanpak van grootschalige grondwaterverontreinigingen. Hierin staan we niet alleen. Landelijk vinden al veel meer initiatieven plaats om te komen tot zo'n slimme aanpak. Zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van het gebruik van het grondwater. We spreken in dit geval van een

'gebiedsgerichte aanpak' van het grondwater. Dit beleidsplan bevat de uitgangspunten voor een gebiedsgerichte aanpak in Hengelo.

Tot slot willen we met een gebiedsgerichte aanpak bronsaneringen van verontreinigingen in de bovengrond stimuleren. Met een gebiedsgerichte aanpak komt bij deelname namelijk de verantwoordelijkheid voor het grondwater te vervallen. Zo nemen we belemmeringen weg voor de aanpak van de verontreiniging in de bovengrond. En heeft dit een positief effect op de bodemkwaliteit in Hengelo.

1.1 Reikwijdte

Dit Beleidsplan Ondergrond richt zich hoofdzakelijk op het beheer van grootschalige verontreinigingen in het diepe(re) grondwater. De focus ligt hierbij op het gecontroleerd omgaan met deze verontreiniging zonder dat zich risico's voor mens of milieu voordoen. We weten dat de ondergrond veel te bieden heeft dan alleen het beheren van grondwaterverontreinigingen. Zo bevat de ondergrond verschillende functies die benut kunnen worden. Dit vraagt om een duurzame, integrale benadering van de ondergrond in Hengelo. Deze benadering gaat niet over één nacht ijs. Het kost veel tijd en capaciteit. Terwijl we nu behoefte hebben aan een kader dat aangeeft hoe grootschalige grondwaterverontreinigingen gebiedsgericht aangepakt kunnen worden. Daarom hebben we besloten dat de focus hierop ligt in dit plan. Op termijn willen we naar een integrale benadering van de ondergrond toe. Want alleen dan wordt het benutten ervan mogelijk. We vinden het belangrijk dat keuzes nu geen belemmering vormen voor toekomstige ontwikkelingen in de ondergrond. Daarom geldt de voorwaarde dat bij het opstellen van een gebiedsgerichte aanpak voor grootschalige grondwaterverontreinigingen rekening moet worden gehouden met (mogelijke) toekomstige benuttingsmogelijkheden van de ondergrond.

Met de gebiedsgerichte aanpak komt de traditionele wijze van saneren overigens niet te vervallen. In dit beleidsplan gaan we ook in op de gevalsgerichte aanpak. Zowel binnen de gebiedsgerichte aanpak als er buiten. Hiermee maken we inzichtelijk wat de verschillen zijn tussen de beide aanpakken. En wat de voordelen zijn voor probleemhebbers van de ene aanpak ten opzichte van de andere aanpak.

1.2 Hengelo als bevoegd gezag en gebiedsbeheerder

Het ziet ernaar uit dat het gebiedsgericht grondwaterbeheer wordt opgenomen in de Wet bodembescherming. Een nieuwe wetswijziging hiertoe is namelijk in de maak. Onze gemeente is aangewezen als bevoegd gezag Wet bodembescherming. Dit betekent dat wij verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van deze wet. En hiermee bevoegd worden om beleid op te stellen voor gebiedsgericht grondwaterbeheer. Vooruitlopend op deze nieuwe wetgeving hebben wij dit Beleidsplan Ondergrond opgesteld. Dit beleidsplan bevat de uitgangspunten die wij belangrijk vinden bij een gebiedsgerichte aanpak.

Het wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer bepaalt ook dat alleen bestuursorganen verantwoordelijk kunnen zijn voor een gebiedsgerichte aanpak. Wat is hieraan bijzonder voor Hengelo? Hengelo is namelijk ook bevoegd gezag Wet bodembescherming. Dit betekent dat we meerdere rollen vervullen bij een

gebiedsgerichte aanpak. Namelijk die van bevoegd gezag Wet bodembescherming en gebiedsbeheerder.

1.3 Doelgroep beleidsplan

Zoals we in de vorige paragraaf aangaven, is dit beleidsplan vooral bedoeld voor de gemeente Hengelo. Het is onze leidraad bij de invulling en beoordeling van een gebiedsgerichte aanpak. We laten zien wat we belangrijk vinden en waar we op letten. Dit zorgt voor een meer objectieve en transparante besluitvorming richting derden.

Zowel de gemeente Hengelo als derden kunnen een gebiedsgerichte aanpak initiëren. Met dit beleidsplan kunnen deze derden in een vroegtijdig stadium al rekening houden met de Hengelose uitgangspunten. Dit kan de overname van de gebiedsgerichte aanpak door de gemeente Hengelo vereenvoudigen en bespoedigen. Uiteindelijk geldt namelijk dat de verantwoordelijkheid voor een gebiedsbeheerplan bij de gemeente Hengelo ligt.

1.4 Leeswijzer

Na dit hoofdstuk gaan we in hoofdstuk 2 in op een aantal landelijke ontwikkelingen. Hoofdstuk 3 geeft een kort overzicht van Hengelo en grondwater. In hoofdstuk 4 behandelen we in vogelvlucht enkele relevante wet- en regelgeving. Dan beschrijven we in hoofdstuk 5 de uitgangspunten voor een gebiedsgerichte aanpak in Hengelo. Hoofdstuk 6 geeft aan welke voorwaarden gelden voor de sanering van de bronzone binnen een gebiedsgerichte aanpak. In het dan volgende hoofdstuk geven we kort wat uitgangspunten aan voor een gevalsgerichte aanpak van bodemverontreiniging. De procedurele aspecten voor een gebiedsgerichte aanpak staan in hoofdstuk 8. En we sluiten dit beleidsplan af met handhaving van de gebiedsgerichte aanpak en hoe we het actueel houden.

Zoals gezegd, is een gebiedsgerichte aanpak van grondwaterbeheer nieuw. Met dit plan beogen we een flexibel beoordelingskader te geven. Zo kunnen we eenvoudiger inspelen op nieuwe ontwikkelingen. En geeft het de gebiedsbeheerder de mogelijkheid om een op maat gesneden aanpak te ontwikkelen.

2. Achtergronden, ontwikkelingen en afstemming

De afgelopen jaren is het bodembeleid in Nederland behoorlijk in ontwikkeling geweest. En het staat nog steeds niet stil. Wij hebben deze ontwikkelingen altijd gevolgd. En waar mogelijk zelfs actieve bijdragen geleverd. In vogelvlucht lopen we door deze ontwikkelingen heen. Tot slot gaan we nog in op met wie we dit plan hebben afgestemd.

2.1 Landelijke ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkeling binnen het bodembeleid is de gewijzigde saneringsdoelstelling. Een goede afweging tussen milieurendement en kosten wordt steeds belangrijker. Geld kan maar één keer worden uitgegeven.

2.1.1 Multifunctioneel vs functiegericht

In de jaren tachtig vormde het multifunctioneel saneren van bodemverontreinigingen het uitgangspunt. Werd een bodemverontreiniging aangetroffen? Die ook nog eens gesaneerd moest worden? Dan moest die volledig worden verwijderd. De hiermee gepaard gaande kosten lagen hoog.

Nieuwe inzichten over de risico's van bodemverontreinigingen en hoge kosten van saneren, leidden tot een andere aanpak. Multifunctioneel saneren werd vervangen door functiegericht saneren. Na sanering moest de bodemkwaliteit op de locatie voldoen aan de functie van de locatie. Dit betekende dat een bedrijfsterrein minder vergaand hoefde te worden gesaneerd dan een woonwijk.

Voor de ondergrond is nu een nieuwe ontwikkeling gaande. Van kosteneffectief en functiegericht saneren naar beheren van verontreinigingen met bescherming van de functies van de ondergrond. Nieuwe inzichten geven namelijk aan dat ook functiegericht saneren van grondwater tot erg hoge kosten leidt. Terwijl deze hoge kosten niet in een goede verhouding staan tot het milieurendement. Deze nieuwe inzichten hebben geleid tot het mogelijk maken van een gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreinigingen. Met dit beleidsplan geven we hier invulling aan.

2.1.2 Beleidsbrief bodem

2003 was een mijlpaal voor het Nederlandse bodembeleid. Toen verstuurde de toenmalige staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer namelijk de Beleidsbrief Bodem aan de Tweede Kamer. Het bodembeleid moest zich meer gaan richten op een bewuster en duurzaam bodemgebruik. Zo moesten decentrale overheden bewuster omgaan met de toestand van de bodem. Ze moesten de effecten van bovengronds en ondergronds goed tegen elkaar af wegen. Ook andere maatschappelijke partijen kregen hierbij meer verantwoordelijkheid. Tot slot kondigde de brief aan dat de bestaande beleidskaders en regelingen werden vereenvoudigd om gebiedsgerichte oplossingen mogelijk te maken.

2.1.3 Bodemconvenant

In 2009 werd het 'Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' (kortweg: Bodemconvenant) afgesloten. Hiermee hebben de verschillende overheden de uitvoering van het nieuwe beleid kracht bijgezet. Het Rijk, provincies, gemeenten en de

waterschappen hebben met elkaar afspraken gemaakt over de aanpak van verontreinigde locaties in Nederland.

Drie belangrijke onderwerpen vormen de inhoud van het Bodemconvenant:

- versnelde aanpak spoedlocaties
- reguleringskader ondergrond
- gebiedsgerichte aanpak grootschalige grondwaterverontreinigingen.

Er is een duidelijke trend ontstaan richting een bewustere omgang met de ondergrond. De focus ligt niet meer op bodemsanering, maar meer op een integrale aanpak. Zoek naar mogelijkheden om verschillende functies in de ondergrond te combineren. Dit zorgt voor een optimaal gebruik van de ondergrond. En het zorgt tegelijk voor een verantwoord beheer van aanwezige verontreinigingen in het grondwater.

We benoemen dit Bodemconvenant omdat het een belangrijke rol speelt bij het tot stand komen van een gebiedsgerichte aanpak. Door dit convenant zijn we eraan gehouden om de hierin opgenomen afspraken na te komen. Eén hiervan is het mogelijk maken van een gebiedsgerichte aanpak voor grondwater in Hengelo. Met dit Beleidsplan Ondergrond voorzien we hierin.

2.2 Benutten van de ondergrond

Het optimaal benutten van de ondergrond vraagt om de inzet van verschillende instrumenten. Zo moet een koppeling worden gemaakt met ruimtelijke ordening (van de ondergrond), is het afwegen van verschillende functies noodzakelijk en moet worden gekeken naar het gebruik van de bovengrond. Bij dit laatste kan gedacht worden aan stedelijk of landelijk gebruik.

Functies van de ondergrond kunnen drinkwater en warmte zijn. Er moet gezocht worden naar kansen en mogelijkheden om met het benutten van deze functies tegelijk de grondwaterverontreinigingen aan te pakken. Het benutten van ondergrondse functies moet worden afgezet tegen functies in de bovengrond. Strijdigheid tussen deze functies moet worden voorkomen. Daarom ligt het voor de hand om functies in de ondergrond ook vast te leggen in bestemmingsplannen.

Al met al een proces dat vraagt om een doordachte aanpak wat de nodige tijd en inspanning van onze gemeente vergt. Hierdoor valt het buiten het bereik van dit beleidsplan.

2.3 Afstemming

We hebben de inhoud van dit beleidsplan afgestemd met verschillende partners. De provincie Overijssel, de gemeente Borne, het waterschap Regge en Dinkel en Vitens hebben hun belangen kenbaar gemaakt tijdens diverse overleggen. Het beleid is erg in ontwikkeling. Daarom is met hen de afspraak gemaakt dat ook de komende periode regelmatig onderwerpen met elkaar worden afgestemd. Zo informeren we elkaar niet alleen over nieuwe ontwikkelingen. Maar we leren ook van elkaar om zo te komen tot een verdere optimalisatie van een gebiedsgerichte aanpak.

3. Grondwater in Hengelo

De afgelopen jaren hebben we een goed inzicht gekregen in de ondergrond en het grondwater. Dit gaat van grondwaterkwaliteit en bodemopbouw tot mogelijke functies in de ondergrond. Deze gegevens zijn belangrijk voor een gebiedsgerichte aanpak. Ook duurzaamheid speelt hierbij een rol. Daarom gaan we in dit hoofdstuk in op de gegevens en de Hengelose Duurzaamheidsagenda. Maar voordat we dat doen, gaan we kort in op de geschiedenis van Hengelo.

3.1 Geschiedenis

Medio 19de eeuw kwam de industrialisatie in Hengelo flink op gang. Er kwamen textiel fabrieken en Stork vestigde een bontweverij annex witgoedfabriek. De inzet van Stork versterkte de industriële en sociale ontwikkeling van de stad. Begin 20ste eeuw werd dit verder uitgebreid met elektrotechnische industrie door de komst van Holec. Na de Tweede Wereldoorlog is de wederopbouw van Hengelo voortvarend opgepakt. Aan het einde van die periode was de metaalindustrie één van de belangrijkste werkgevers geworden. Daarna heeft Hengelo zich verder ontwikkeld tot de stad die het nu geworden is. Natuurlijk kan er veel meer geschreven worden over de geschiedenis van Hengelo. Maar dat laten we hier verder achterwege.

De industrialisatie is in de bodem niet onopgemerkt gebleven. Op verschillende plaatsen binnen de gemeente bevinden zich verontreinigingen in de bodem. Vooral in het grondwater treffen we grootschalige verontreinigingen aan. De meeste en omvangrijkste verontreinigingen liggen in en rond het centrumgebied. Dit komt omdat hier de meeste bedrijvigheid was geconcentreerd. Het saneren van deze grootschalige verontreinigingen is complex en kostbaar. Gevolg hiervan is dat dit nu leidt tot stagnatie bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

3.2 Inzicht in grondwater

Na deze korte geschiedenis gaan we nu in op het Hengelose grondwater. We geven een overzicht van de belangrijkste documenten en hun inhoud. Potentiële initiatiefnemers voor een gebiedsgerichte aanpak in Hengelo kunnen gebruik maken van deze gegevens.

3.2.1 Waterplan Hengelo

Het Waterplan Hengelo is in 2006 vastgesteld. Dit plan bracht samenhang tussen de gemeentelijke watertaken en projecten op het gebied van stedelijk waterbeheer. De focus lag hierbij op het grondwaterbeheer (kwantiteit) in relatie tot het oppervlaktewater. Ook had het tot doel om de bewustwording van de rol van water in de leefomgeving binnen en buiten de organisatie te vergroten.

Naast grondwaterkwantiteit is ook de kwaliteit van grondwater belangrijk. We hebben onze visie hierop vastgelegd in het Grondwaterkwaliteitsplan Hengel'eau.

3.2.2 Grondwaterkwaliteitsplan Hengel'eau

In 2007 is het Grondwaterkwaliteitsplan Hengel'eau opgesteld. Dit was gebaseerd op de in 2006 geformuleerde Visie op de grondwaterkwaliteit gemeente Hengelo:

'De gemeente gaat voor een duurzame grondwaterkwaliteit. Schoon grondwater moet schoon blijven en verontreinigd grondwater mag niet viezer worden. Gevalsgericht grondwaterbeheer waar dat kan en gebiedsgericht waar als gevolg van de complexe verontreinigings situatie de gevalsgesichte aanpak geen pragmatische en praktische oplossing is.'

Het grondwaterkwaliteitsplan inventariseert met welke aspecten we rekening moeten houden in het kader van grondwaterkwaliteit. Zo is onder andere gekeken naar de mogelijkheden voor een gebiedsgerichte aanpak in Hengelo.

3.2.3 Grondwateratlas Hengelo

In 2008 hebben we de Grondwateratlas opgesteld. Deze atlas bestaat uit verschillende kaarten over:

- de bodemopbouw
- watervoerende pakketten
- vergunde onttrekkingen en bemalingen
- locaties met grondwateroverlast
- bestaande grondwaterverontreinigingen
- mogelijkheden voor warmtekoude opslag

Deze kaarten hebben we afgezet tegen de ruimtelijke ontwikkelingen in Hengelo.

Hierdoor kregen we inzicht in de kansen en belemmeringen van integraal gebiedsgericht grondwaterbeheer.

3.2.4 Sectorale implementatie grondwaterbeheer

Na de Grondwateratlas hebben we de mogelijkheden voor een gebiedsgerichte aanpak in Hengelo verder onderzocht. Hierbij lag de focus niet op de mogelijkheden die de ondergrond biedt. Maar op wat hebben we nu nodig en wat zouden we willen. Uit snelle studies bleek ons dat een volledig integrale invulling van de ondergrond erg veel tijd vergt. Terwijl we nu vooral behoefte hebben aan een beleidskader voor de aanpak van grootschalige verontreinigingen in het grondwater. Deze overweging is voor ons reden geweest om nu te kiezen voor een sectorale implementatie. Ofwel, een gebiedsgericht grondwaterbeheer waarbij de focus ligt op de aanpak van grondwaterverontreinigingen en behren van risico's. Wel met de belangrijke voorwaarde dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de aanwezige functies in de ondergrond. We willen deze nu zoveel mogelijk behouden zodat we ze op termijn alsnog kunnen gebruiken.

3.2.5 Beleidsplan Ondergrond

Alle voorgaande onderzoeken boden tot nu toe geen beleidskader voor ons besluit om grondwaterbeheer sectoraal te implementeren. Wel geven ze input om te komen tot een goed afgewogen gebiedsgerichte aanpak. Met dit Beleidsplan Ondergrond geven we de belangrijkste uitgangspunten aan voor een gebiedsgerichte aanpak in Hengelo. Verderop komen we hierop terug.

3.3 Duurzaamheidsagenda 2011-2014

Tot slot nog onze Duurzaamheidsagenda 2011-2014 'Hengelo verleiden tot duurzaamheid'. Deze bevat de Hengelose duurzaamheidsambities voor de komende jaren. Onze visie is dat duurzaamheid een gezonde balans moet zijn tussen Planet, People en Profit. Planet mag bijvoorbeeld niet ten koste gaan van Profit. En andersom.

Onze Duurzaamheidsagenda vormt één van de uitgangspunten waarmee rekening moet worden gehouden bij een gebiedsgerichte aanpak. Zie hiervoor hoofdstuk 5.

4. Wet- en regelgeving

Dit hoofdstuk behandelt de wettelijke kaders van een gebiedsgerichte aanpak. Op dit moment ontbreekt een directe wettelijke grondslag voor een gebiedsgerichte aanpak. Maar deze is wel in ontwikkeling. Met dit beleidsplan anticiperen we zoveel mogelijk op deze nieuwe regelgeving. Omdat ook de gevalsgerichte benadering van saneren van toepassing blijft, gaan we hier kort op in.

4.1 Wet bodembescherming: gevalsgericht

De Wet bodembescherming vormt sinds de jaren negentig het kader voor bodemverontreiniging in Nederland. Uitgangspunt is een gevalsgerichte aanpak van bodemverontreiniging. De omvang en aard van de bodemverontreiniging moet eerst in beeld zijn gebracht. Dan pas kan worden overgegaan tot sanering van dit geval. Drie kenmerken bepalen een geval van bodemverontreiniging:

- ruimtelijke samenhang
- technische samenhang en
- organisatorische samenhang

Ook in de rechtspraak zijn dit leidende kenmerken om een geval van bodemverontreiniging te definiëren en af te bakenen.

Een volledige bespreking van dit onderwerp laten we voor nu achterwege. Wel merken we nog op dat de Circulaire bodemsanering een goede beschrijving bevat van de gevalsgerichte aanpak.

4.2 Wet bodembescherming: gebiedsgericht

Op dit moment is de Wet bodembescherming niet ingericht voor een gebiedsgerichte aanpak. Maar op landelijk niveau wordt wel gewerkt aan een aanpassing van de Wet bodembescherming. Hiertoe is een wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer in procedure gebracht. Naar verwachting wordt deze wijziging medio 2012 van kracht. Relevante aspecten van dit wetsvoorstel zijn:

- gebiedsgerichte aanpak is een volledig alternatief naast de gevalsgerichte aanpak van bodemverontreiniging
- uitgangspunt is het beheren van verontreiniging in plaats van saneren
- een gebiedsgerichte aanpak wordt vastgelegd in een gebiedsbeheerplan
- het bevoegd gezag Wet bodembescherming beslist over een gebiedsgerichte aanpak
- alleen een bestuursorgaan kan verantwoordelijk zijn voor een gebiedsgerichte aanpak
- de gebiedsgerichte aanpak ziet alleen op het diepe(re) grondwater en niet op verontreinigingen in de bovengrond
- deelname voor saneringsplichtigen / probleemhebbers aan een gebiedsgerichte aanpak is vrijwillig

Ons Beleidsplan Ondergrond anticipeert op dit nieuwe wetsvoorstel. De uitgangspunten zoals opgenomen in dit plan zijn afgestemd op het wetsvoorstel. Dit geldt ook voor de procedurele aspecten van een gebiedsgerichte aanpak.

Bij een gebiedsgerichte benadering is het definiëren en afperken van een geval van bodemverontreiniging niet langer noodzakelijk. Ofwel, de drie kenmerken zoals in de vorige paragraaf aangegeven, zijn hierop niet van toepassing. Dit is een groot voordeel omdat dit leidt tot hoge kosten voor onderzoek.

4.3 Overige relevante wetgeving

Naast de Wet bodembescherming geldt voor grondwater ook andere regelgeving. Een gebiedsgerichte aanpak moet ook passen binnen die regelgeving. Een voorbeeld hiervan zijn de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn.

Het wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer geeft aan dat Nederland deze richtlijnen zodanig heeft ingevuld dat dit een gebiedsgericht grondwaterbeheer mogelijk maakt. Hierbij is verspreiding binnen de gebiedsgrenzen toegestaan. Wel moet de gebiedsgerichte aanpak goed worden onderbouwd op basis van risico's, milieurendement en kosten en monitoring van het grondwater. Ook mag geen nieuwe verontreiniging worden ingebracht. Scheiding van bron- en pluimzone is daarom een belangrijk uitgangspunt. Met dit Beleidsplan Ondergrond voldoen we aan de randvoorwaarden voor een gebiedsgerichte aanpak.

Tot slot wijzen we ook nog op de Waterwet. Zowel de provincie Overijssel als het waterschap Regge en Dinkel hebben bevoegdheden (en belangen) op grond van deze wet. De provincie ten aanzien van grootschalige grondwateronttrekkingen. En het waterschap voor kleinere onttrekkingen en de bescherming van het oppervlaktewater. Bij het opstellen van dit beleid is rekening gehouden met beleid en regelgeving van de provincie en het waterschap. Dit is gebeurd door de inhoud dit plan actief af te stemmen met de provincie Overijssel en het waterschap Regge en Dinkel. Zie paragraaf 5.6.1 voor een nadere uitwerking hiervan.

5. Uitgangspunten gebiedsgerichte aanpak

Een gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreinigingen biedt voor onze gemeente kansen. Zo kan stagnatie bij ruimtelijke ontwikkelingen worden weggenomen. En kunnen middelen efficiënt worden ingezet. Tegelijk mag een gebiedsgerichte aanpak niet leiden tot ongewenste gevolgen voor de leefomgeving. Daarom bevat dit hoofdstuk de uitgangspunten voor een gebiedsgerichte aanpak in Hengelo. Deze gebruiken we bij de opstelling van een gebiedsgerichte aanpak.

5.1 Scheiding van bron en pluim

Voorwaarde bij een gebiedsgerichte aanpak is dat de aanpak van de bronzone wordt gescheiden van de aanpak van de pluimzone. In de bronzone bevindt zich het puur product aan verontreinigde stoffen. Deze stoffen lossen op in het grondwater. Hierdoor ontstaat een verontreiniging in het grondwater. Dit grondwater voert de verontreiniging mee. Het gevolg hiervan is dat de verontreiniging zich verspreidt naar het diepere grondwater. Dit deel van de verontreiniging wordt ook wel aangeduid met de term 'pluim'. Ook verspreidt het zich in horizontale richting. Deze gevolgen bij elkaar leiden uiteindelijk tot omvangrijke en complexe grondwaterverontreinigingen.

Een gebiedsgerichte aanpak is niet gericht op het saneren van de bronzone. Het ziet alleen op het beheren van verontreinigingen in het diepe(re) grondwater. Wel beogen we met een gebiedsgerichte aanpak ook het saneren van de bronzone van de verontreiniging te stimuleren. Het saneren van de bronzone leidt namelijk meestal tot verdunning van de pluim en natuurlijke afbraak. En heeft dus een gunstig effect op de grondwaterverontreiniging.

5.1.1 Dieper grondwater

Het klinkt eenvoudig om de bronzone van de pluimzone te onderscheiden. Maar in de praktijk is dat voor grootschalige verontreinigingen meestal niet het geval. Vele factoren bepalen waar de grens ligt tussen de bron en de pluim. Hierbij kan gedacht worden aan de opbouw van de bodem, de diepte waarin zich het puur product bevindt, etc.

We vatten de term 'dieper grondwater' dan ook ruim op. De gebiedsbeheerder moet in zijn gebiedsbeheerplan aangeven hoe hij hiermee omgaat. Duidelijk moet zijn wanneer sprake is van een bronzone en wanneer van een pluim. De gebiedsbeheerder kan zelf afspraken maken met probleemhebbers over de ligging van de scheiding. Wij toetsen of de aanpak van de bronzone en pluimzone voldoen aan de voorwaarden waar we nu en in hoofdstuk 6 nader op ingaan.

5.2 Inhoud gebiedsbeheerplan

Een gebiedsgerichte aanpak wordt opgenomen in een gebiedsbeheerplan. Dit bevat in ieder geval de volgende onderwerpen:

- doelstelling
- gebiedsafbakening
- behoud van bestaande (en beoogde) functies
- risicobeheer

- kosten, financiering en beheer

In de volgende paragrafen geven we een nadere toelichting per hoofdonderwerp.

5.3 Doelstelling

Primair richt een gebiedsgerichte aanpak zich op het beheren van het verontreinigde diepere grondwater binnen het (beoogde) beheergebied. Onze visie op de grondwaterkwaliteit was tot nu toe gericht op het zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk verbeteren ervan. Maar inmiddels weten we ook dat dit niet altijd mogelijk is met de beschikbare middelen. En dat dit zelfs een belemmering kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen.

Afhankelijk van factoren als kosten, technische mogelijkheden en aanwezige functies binnen het (beoogde) beheergebied moet een doelstelling worden bepaald. Zo kan het wenselijk zijn om de bestaande verontreinigingen niet verder te laten verspreiden, maar de kosten hiervan staan wellicht niet in verhouding tot het milieurendement.

Verspreiding van grondwaterverontreiniging binnen het beheergebied verontreinigt schoon grondwater, maar dit levert geen risico's op voor de aanwezige functies. En de kosten hiervan liggen aanzienlijk lager. Afweging van de verschillende belangen moet leiden tot een goede aanpak.

Met deze bandbreedte voorkomen we dat strenge eisen en voorwaarden de voordelen van een gebiedsgerichte aanpak wegnemen. Per gebiedsgerichte aanpak moet worden bepaald welke doelstelling het beste aansluit bij het beheergebied. Het is wel een harde voorwaarde dat een gebiedsgerichte aanpak niet mag leiden tot risico's voor mens of andere aanwezige functies binnen en rondom het beheergebied.

Bij het afwegen van doelstellingen voor gebiedsgericht grondwaterbeheer houdt de initiatiefnemer (gebiedsbeheerder) in ieder geval rekening met:

- grondwaterkwaliteit en aanwezige risico's voor mens en milieu
- grondwaterkwaliteit en aanwezige kwetsbare objecten en functies binnen en rondom het beheergebied
- wijze van bescherming van functies in het beheergebied
- termijn van kwaliteitsverbetering (en trendomkering)
- termijn van uitvoering aanpak
- kosten van de aanpak per doelstelling (totale maatschappelijke kosten en kosten voor bronanering)
- gevolgen aanpak voor klimaat (bijvoorbeeld CO₂-reductie)
- geldende gebruiksbependingen binnen het beheergebied
- belemmeringen en kansen voor (toekomstig) integraal gebruik van functies in de ondergrond
- beschrijving van de faal- en afbreukrisico's
- relevante ruimtelijke en waterplannen

Eén van deze voorwaarden is trendomkering. Binnen het beheergebied moet een bepaalde trendomkering plaatsvinden. Dit kan zijn dat de grondwaterkwaliteit op termijn verbetert. Maar het kan ook zijn dat de toelevering van nieuwe verontreinigende stoffen wordt voorkomen. Dit wordt vooral bereikt door de bronnen van bodemverontreiniging te saneren. Uiteindelijk moet de gebiedsbeheerder aantonen dat zijn aanpak leidt tot

een bepaalde wijze van trendomkering. Hierbij kan hij uitgaan van de situatie dat helemaal geen maatregelen worden getroffen tegen de bodemverontreiniging. En met als gevolg dat de huidige situatie alleen maar verder verslechtert.

Bovenstaande is geen uitputtende opsomming van voorwaarden. De Hengelose Duurzaamheidsagenda bevat meer aspecten die de gebiedsbeheerder kan gebruiken bij het bepalen van de doelstelling. Op basis van bovengenoemde criteria maakt de gebiedsbeheerder inzichtelijk welke doelstellingen hij tegen elkaar heeft afgewogen. Als referentievariant maakt hij gebruik van de gevalsgesichte aanpak van de gevallen van bodemverontreiniging die zich binnen het beheergebied bevinden.

Tot slot moet ook rekening worden gehouden met decentrale regelgeving. Eerder wezen we al op de Omgevingsvisie Overijssel en de Omgevingsverordening Overijssel 2009. Dit waarborgt dat de gebiedsbeheerder rekening houdt met relevante ruimtelijke en waterplannen. Ook die door andere overheden zijn vastgesteld.

5.4 Gebiedsafbakening

Het wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer bevat geen criteria om het beheergebied te definiëren. De lokale situatie is bepalend voor de uiteindelijke afbakening van het beheergebied. Een beheergebied moet zowel horizontaal als verticaal zijn begrensd. Met de volgende criteria moet in ieder geval rekening worden gehouden:

- binnen het beheergebied moeten meerdere verontreinigingspluimen met elkaar zijn vermengd
- opbouw bodem en van nature aanwezige (geohydrologische) grenzen in de ondergrond
- bekende locaties met bodemverontreiniging
- aanwezige kwetsbare objecten binnen en rondom het beheergebied
- activiteiten binnen en rondom het beheergebied die van invloed kunnen zijn op de gebiedsgerichte aanpak
- geplande ruimtelijke ontwikkelingen binnen en rondom het beheergebied
- de aanwezigheid van andere functies binnen het beheergebied die eventueel gecombineerd kunnen worden met de gebiedsgerichte aanpak

De gebiedsbeheerder moet aantonen waarom een criterium voor zijn beheergebied wel of niet geldt. Hiermee waarborgen we dat de afbakening is afgestemd op de doelstelling van het beheergebied. En dat schoon grondwater niet onnodig wordt vervuild.

Voor de volledigheid geven we aan dat dit geen uitputtende opsomming van criteria is. Het staat de gebiedsbeheerder vrij om ook andere criteria te gebruiken voor het afbakenen van het beheergebied. De uiteindelijke beoordeling hiervan ligt bij ons.

5.5 Behoud van bestaande (en toekomstige) functies

De ondergrond kan voor verschillende doeleinden worden gebruikt. Voorbeelden hiervan zijn drinkwaterwinning en energie. Een gebiedsgerichte aanpak moet rekening houden met mogelijke functies van de ondergrond in een beheergebied. En inzichtelijk maken wat de gevolgen zijn van de gebiedsgerichte aanpak voor deze functies. Hiermee voorkomen we dat toekomstige gebruik van de ondergrond onbewust teniet wordt

gedaan met de gebiedsgerichte aanpak. Onze Grondwateratlas kan hierbij worden gebruikt. Deze geeft namelijk inzicht in mogelijke functies van de Hengelose ondergrond.

5.6 Risicobeheer

Een gebiedsgerichte aanpak mag in geen geval leiden tot risico's voor de volksgezondheid. Is hiervan sprake? Dan moeten die worden weggenomen. Ook mag geen verspreiding van verontreinigd grondwater naar buiten het beheergebied plaatsvinden. Daarom bevat een gebiedsbeheerplan een monitoringsplan om het gedrag van de grondwaterverontreinigingen te volgen. Dit monitoringsplan bevat in ieder geval:

- een overzicht van de peilbuizen binnen (mede afhankelijk van de kwaliteitsdoelstelling en aanpak van het grondwater) en op de grenzen van het beheergebied om de verontreiniging te monitoren en verspreiding naar kwetsbare objecten tijdig vast te stellen
- actiewaarden (bijvoorbeeld gebaseerd op een risicobeoordeling) gericht op de kwaliteitsdoelstelling van het beheergebied
- inventarisatie van processen en activiteiten die kunnen leiden tot een potentieel risico (bijvoorbeeld ongewenste verspreiding of het niet behalen van de kwaliteitsdoelstelling binnen het beheergebied)
- een prognose van hoe de verontreinigende stoffen en hun afbraakproducten zich gedragen binnen het beheergebied
- de maatregelen (fall backscenario) die gelden als de actiewaarden worden overschreden (inclusief effecten van die maatregelen en oorspronkelijke doelstelling)
- het effect van de gebiedsgerichte aanpak op andere functies zoals duurzame energie

De gebiedsbeheerder monitoort periodiek het grondwater binnen het beheergebied. Hierbij onderzoekt hij ook of de verontreinigingen zich gedragen zoals vooraf berekend. Komt bijvoorbeeld de afbraakpotentie van verontreinigingen in het beheergebied overeen met eerdere aannames? En wat zijn de gevolgen hiervan voor de doelstellingen van het beheergebied? Kortom, de gebiedsbeheerder moet actief grondwater beheren.

5.6.1 Belangen van derden

De gebiedsbeheerder houdt rekening met de belangen van derden. Bij belangen moet de gebiedsbeheerder denken aan (andere) overheidsbelangen, commerciële belangen en andere belangen. Overheidsbelangen kunnen aan de orde zijn in het kader van ruimtelijke en waterplannen. In die gevallen gaat het om de provincie en het waterschap. Maar ook andere relevante (semi)overheidsbelangen kunnen een rol spelen. Voorbeelden hiervan zijn Warmtenet en Vitens.

Overheidsbelangen kunnen zijn:

- buurgemeenten (bijvoorbeeld Borne)
- provincie Overijssel (als bevoegd gezag Waterwet en de verlening van watervergunningen voor onttrekkingen en als bevoegd gezag Wet bodembescherming voor omliggende gemeenten)
- waterschap Regge en Dinkel (enerzijds als kwaliteitsbeheerder van oppervlaktewater en anderzijds vanwege (kleinere) grondwateronttrekkingen)

Commerciële en overige belangen kunnen zijn:

- vergunninghouders van industriële grond- en/of drinkwaterwinningen
- vergunninghouders van open WKO-installaties
- vergunninghouders voor het uitvoeren van een bronbemaling
- beschikkinghouders van ernstige, niet-spoedeisende gevallen van grondwaterverontreiniging
- beschikkinghouders van lopende grondwatersaneringen
- beschikkinghouders van reeds afgeronde saneringen waarbij een (stabiele) restverontreiniging in het grondwater is achtergebleven (nazorg)

Zijn één of meerdere belangen aan de orde? Dan geeft de gebiedsbeheerder dit aan in zijn gebiedsbeheerplan. Ook maakt hij inzichtelijk hoe hij rekening heeft gehouden met deze belangen. Belangen kunnen bijvoorbeeld geschaad worden als:

- de kwaliteit van het te onttrekken grondwater verslechtert
- de functionaliteit van de onttrekking in gevaar komt of
- de kosten van nazorg voor bestaande pluimen toenemen

Uitgangspunt is dat wij al verworven rechten zoveel mogelijk respecteren. De gebiedsbeheerder houdt hiermee rekening bij de gebiedsgerichte aanpak.

5.7 Kosten, financiering en organisatie

Een gebiedsbeheerplan is gericht op de lange termijn. Daarom zijn de kosten, de financiering en het beheer van een gebiedsbeheerplan erg belangrijk. Zijn deze zaken goed geregeld? Dan is de continuïteit van het plan gewaarborgd.

5.7.1 Kosten

De kosten moeten betrekking hebben op de gehele gebiedsgerichte aanpak.

In ieder geval moet rekening worden gehouden met:

- eenmalige kosten voor het inrichten van het netwerk van peilbuizen
- doorlopende kosten voor het uitvoeren van het monitoringsnetwerk
- de afschrijvingstermijn van gebruikte materialen (in relatie tot de verontreinigende stoffen)
- kosten die gepaard gaan met het treffen van maatregelen om de kwaliteitsdoelstelling te behalen
- de kosten van het 'fall backscenario' als uit monitoring blijkt dat de geldende kwaliteitsdoelstelling niet wordt behaald

Het laatste punt is een belangrijk aandachtspunt. De gebiedsbeheerder moet hier zeker rekening mee houden. Hij is namelijk verantwoordelijk voor al het grondwater binnen zijn beheergebied. Als een verontreiniging buiten het beheergebied komt of dreigt te komen, spreken wij hier de gebiedsbeheerder op aan. Tenzij hij aannemelijk kan maken dat er een andere probleemhebbende is die verantwoordelijk is voor de betreffende verontreiniging. Dan spreken we die probleemhebbende aan om maatregelen te treffen.

5.7.2 Financiering

De kosten van een gebiedsgerichte aanpak moeten gedekt zijn. Het gaat om een lange termijn aanpak waarbij geen onzekerheid mag zijn over de financiering van deze aanpak. Daarom moet de gebiedsbeheerder aangeven hoe de kosten zijn gedekt.

Maakt de gebiedsbeheerder gebruik van een afkoopssystematiek? Dan moet dit worden benoemd in het gebiedsbeheerplan. Ook moet zijn aangegeven wat de verwachte opbrengsten hiervan zijn. En hoe het risico in geval van minder inkomsten door afkoop worden opgevangen.

5.7.3 Organisatie gebiedsgerichte aanpak

Een goede organisatie van een gebiedsgerichte aanpak is noodzakelijk. We maken hierbij een onderscheid tussen beheer en uitvoering.

Beheer

Het wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer geeft aan dat alleen een bestuursorgaan kan optreden als gebiedsbeheerder. Op dit moment is het nog niet toegestaan dat andere partijen dan bestuursorganen een gebiedsgerichte aanpak uitvoeren. Het wetsvoorstel geeft wel aan dat op termijn wordt onderzocht of het alsnog wenselijk is om een gebiedsgerichte ook door andere partijen uit te laten voeren. Voor nu betekent dit dat alleen de gemeente Hengelo kan optreden als gebiedsbeheerder. Overigens kunnen andere partijen initiatieven voor een gebiedsgerichte aanpak nemen. Maar dit moet dan altijd in overleg met de gemeente Hengelo gebeuren.

Uitvoering afstemmen

Uitvoering is niet alleen maatregelen treffen. Maar ook afstemmen met andere belanghebbende partijen zoals overheden en gebruikers in het beheergebied. Hierover moet de gebiedsbeheerder afspraken maken met die partijen. Deze afspraken maken onderdeel uit van het gebiedsbeheerplan. Hiertoe stelt de gebiedsbeheerder een communicatiestrategie vast.

6. Aanpak bronzone binnen gebiedsgerichte aanpak

De gebiedsgerichte aanpak ziet alleen op het verontreinigde diepere grondwater. Neemt de probleemhebber van een bodemverontreiniging deel aan het gebiedsbeheerplan? Dan is hij niet langer verantwoordelijk voor de aanpak van de pluimzone. Wel blijft hij verantwoordelijk voor de sanering van de bronzone. Tenzij hij met de gebiedsbeheerder overeenkomt dat deze laatste het gehele geval van bodemverontreiniging overneemt. Dan is de gebiedsbeheerder verantwoordelijk voor zowel de bron- als de pluimzone. Dit hoofdstuk gaat kort in op de onderzoek- en saneringsplicht bij aanpak van de bronzone.

6.1 Onderzoeksinspanning bronzone

Voor de aanpak van de bronzone geldt de reguliere gevalsgesichte benadering van de Wet bodembescherming. Uitgangspunt hierbij is de bronzone zoals de probleemhebber die is overeengekomen met de gebiedsbeheerder. Hij brengt de omvang en risico's ervan in beeld. Dit is noodzakelijk zodat wij de ernst en spoedeisendheid van de bronzone kunnen bepalen.

6.2 Kwaliteitsdoelstelling bij aanpak bronzone

Bij een gebiedsgerichte aanpak kan de sanering van de bronzone in de tijd onafhankelijk plaatsvinden van het gebiedsbeheer. De volgende situaties kunnen voor een probleemhebber reden zijn tot aanpak van deze bronzone:

- er is sprake van milieuhygiënisch onaanvaardbare risico's
- om een gewenste ruimtelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of
- een verplichting als gevolg van deelname aan het gebiedsbeheerplan

Uitgangspunt is dat de bronzone wordt gesaneerd overeenkomstig de doelstelling van artikel 38 van de Wet bodembescherming. De sanering moet zijn afgestemd op de kwaliteitsdoelstelling van de gebiedsgerichte aanpak. Hierover maakt de probleemhebber afspraken met de gebiedsbeheerder. De probleemhebber geeft in zijn saneringsplan voor de bronzone aan dat zijn aanpak de kwaliteitsdoelstelling van de gebiedsgerichte aanpak niet schaadt. En dat hij hierover afspraken heeft gemaakt met de gebiedsbeheerder. Dit laatste kan bijvoorbeeld blijken uit de overeenkomst die de gebiedsbeheerder en de probleemhebber hebben gesloten.

7. Uitgangspunten gevalsgerichte aanpak

Neemt een probleemhebber niet deel aan een gebiedsgerichte aanpak? Dan geldt voor hem het reguliere regime van de Wet bodembescherming. We gaan nu in op de gevalsgerichte aanpak volgens de Wet bodembescherming. Hiermee worden ook de voordelen van deelname aan een gebiedsgerichte aanpak inzichtelijk.

7.1 Onderzoeksinspanning geval van bodemverontreiniging

De probleemhebber moet het gehele geval van bodemverontreiniging in beeld brengen. Dit betekent dat de bron- en pluimzone van de verontreiniging volledig moet zijn afgeperkt tot de achtergrondwaarden dan wel streefwaarden. Ook moeten de risico's van de verontreiniging in beeld zijn gebracht.

Uitgangspunt is volledige afperking. Maar dit zal niet altijd mogelijk zijn. De kosten hiervan zullen erg hoog zijn en het neemt veel tijd in beslag. Als bevoegd gezag Wet bodembescherming oordelen we per geval wat nog redelijk en haalbaar is. Hierbij maken we gebruik van de Circulaire bodemsanering.

Het kan voor een probleemhebber voordelen hebben om deel te nemen aan de gebiedsgerichte aanpak. Aangezien dan meestal een beperktere onderzoeksinspanning geldt.

7.2 Saneringsdoelstelling gevalsgericht

Bij een gevalsgerichte aanpak ligt de focus op saneren zoals bepaald in artikel 38 van de Wet bodembescherming. Dit in tegenstelling tot de gebiedsgerichte aanpak. Hierbij ligt de focus namelijk op het beheren. Voor een gevalsgerichte sanering gelden de volgende aspecten:

- de bodemsanering richt zich minimaal op het geschikt maken van de bodem voor de bestaande of beoogde functie van de bodem waarbij de nazorg voor achterblijvende verontreiniging zoveel mogelijk wordt beperkt
- de saneringsvariant moet tot stand komen op basis van een afweging tussen het saneringsresultaat en de kosten die gepaard gaan met de saneringsvariant
- de probleemhebber moet maatregelen treffen om te voorkomen dat andere verontreinigingen worden aangetrokken of verder worden verspreid en
- de sanering mag maximaal 30 jaar in beslag nemen als de gekozen saneringsvariant dit noodzakelijk maakt

Per geval oordelen wij of we kunnen instemmen met de voorgestelde aanpak. Hierbij maken we onder andere gebruik van de Circulaire bodemsanering en het Praktijkdocument ROSA.

7.3 Tussentijdse beëindiging saneringen

Verzoekt een probleemhebber ons om in te stemmen met een tussentijdse beëindiging van een sanering? Dan gelden de volgende voorwaarden:

- er mag geen nalevering van verontreiniging plaatsvinden van de bronzone richting het verontreinigde diepe grondwater en

- de kwaliteit van de nog aanwezige pluim in het grondwater moet voldoen aan de doelstelling van de voor dat beheergebied geldende grondwaterkwaliteit

Bij de laatste voorwaarde geldt dat de locatie van de bron van de verontreiniging bepaalt welke grondwaterkwaliteit geldt. Bevindt de bron zich binnen het beheergebied van de gebiedsgerichte aanpak? Dan geldt nog de extra voorwaarde dat de probleemhebber overeenstemming moet hebben bereikt met de gebiedsbeheerder.

8. Procedurele aspecten gebiedsgerichte aanpak

Voor een gevalsgesichte aanpak van een geval van bodemverontreiniging bevat de Wet bodembescherming de procedurele aspecten. In onze Verordening bodemsanering Hengelo 2010 staan aanvullende eisen en voorwaarden. We volstaan in het kort met een verwijzing naar deze regelgeving.

Bij een gebiedsgerichte aanpak ligt het wat anders. De Wet bodembescherming bevat hiervoor nog geen regels. Maar zoals eerder aangegeven is het wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer in procedure. Dit hoofdstuk gaat in op de procedurele aspecten van een gebiedsgerichte aanpak. We hebben hier aangesloten bij het wetsvoorstel.

8.1 Aanwijzen van een gebied

Wij wijzen binnen Hengelo gebieden aan die (mogelijk) geschikt zijn voor een gebiedsgerichte aanpak. Dit aanwijzingsbesluit staat open voor bezwaar en beroep. We doen dit tegelijk met de procedure tot vaststelling van het gebiedsbeheerplan. Dit vermindert namelijk de administratieve lasten.

8.2 Gebiedsbeheerplan als instrument

Een gebiedsgerichte aanpak wordt vastgelegd in een gebiedsbeheerplan. Dit plan treedt in de plaats van de traditionele saneringsplannen voor het verontreinigde diepe grondwater. De verontreinigingen in het diepere grondwater worden aangepakt volgens het gebiedsbeheerplan. In de praktijk kun je het gebiedsbeheerplan aanmerken als een soort van uitgebreid saneringsplan.

Het plan geldt voor de lange termijn. De ernst en spoedeisendheid van de grondwaterverontreinigingen binnen het beheergebied hoeven niet te worden vastgesteld. Tenzij de probleemhebber kiest voor een gevalsgesichte aanpak binnen het beheergebied. Hiervoor verwijzen we naar hoofdstuk 7.

8.3 Vaststellen gebiedsbeheerplan

Ieder bestuursorgaan kan een gebiedsbeheerplan vaststellen. Maar alleen een bevoegd gezag aangewezen op grond van de Wet bodembescherming kan het plan goedkeuren. Aangezien de gemeente Hengelo bevoegd gezag en gebiedsbeheerder is, vervullen wij beide rollen. Binnen Hengelo passen we de volgende werkwijze toe.

Hengelo als gebiedsbeheerder stelt het gebiedsbeheerplan op. De gebiedsbeheerder legt het plan ter vaststelling en instemming voor aan de gemeente Hengelo als bevoegd gezag Wet bodembescherming. Op de voorbereiding hiervan is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Tegen dit besluit staat vervolgens beroep open bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Met deze werkwijze waarborgen we een objectieve en onafhankelijke beoordeling van het gebiedsbeheerplan. Dit vinden we belangrijk om zo onze verschillende rollen bij een gebiedsgerichte aanpak goed en duidelijk van elkaar te kunnen scheiden.

8.4 Wijziging gebiedsbeheerplan

Is wijziging van het gebiedsbeheerplan aan de orde? Dan is het afhankelijk van de soort wijziging welke procedure wordt gevolgd. Betreft het alleen het toevoegen van een nieuwe verontreiniging? En worden de overige onderdelen van het plan niet gewijzigd? Dan stelt Hengelo als gebiedsbeheerder het gebiedsbeheerplan vast zonder toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Het wetsvoorstel Gebiedsgericht grondwaterbeheer maakt dit mogelijk.

Gaan de wijzigingen verder dan alleen opname van een nieuwe verontreiniging? Zoals bijvoorbeeld het wijzigen van de doelstelling, gebiedsafbakening, de te treffen maatregelen, uitvoering van de monitoring of planning. Dan geldt de procedure zoals beschreven in de vorige paragraaf.

8.5 Deelname is vrijwillig

Deelname aan een gebiedsgerichte aanpak is vrijwillig. Op termijn beziet de wetgever of verplichte deelname alsnog wenselijk is. Voor nu houdt dit in dat wij probleemhebbers alleen kunnen stimuleren om deel te nemen aan de gebiedsgerichte aanpak.

8.6 Publiekrechtelijke vrijwaring

Een gebiedsgerichte aanpak op zichzelf vrijwaart een probleemhebber niet van zijn plicht tot de aanpak van zijn verontreiniging in het grondwater. Als een probleemhebber deelneemt, wordt hij publiekrechtelijk gevrijwaard voor de aansprakelijkheid van het grondwater. Ofwel, de gebiedsbeheerder neemt de verantwoordelijkheid voor het grondwater over van de probleemhebber. Dit heeft alleen betrekking op zijn verantwoordelijkheid voor de verontreiniging in het diepere grondwater. Voor de bronzone blijft de oorspronkelijk probleemhebber verantwoordelijk. Tenzij anders is overeengekomen met de gebiedsbeheerder.

De afspraken die de probleemhebber maakt met de gebiedsbeheerder worden vastgelegd in een privaatrechtelijke overeenkomst. Nadat deze overeenkomst is gesloten, vrijwaren wij als bevoegd gezag de probleemhebber. Hiertoe ontvangt hij van ons een besluit op grond van de Wet bodembescherming.

8.7 Aanpak bronzone is deelsanering

De aanpak van de bronzone bij deelname aan de gebiedsgerichte aanpak merken we aan als een deelsanering. Hierop zijn de reguliere regels van artikel 40 van de Wet bodembescherming en de Verordening bodemsanering Hengelo 2010 van toepassing. Wel merken we binnen de gebiedsgerichte aanpak deze deelsanering aan als een volwaardige sanering.

8.8 Gebiedsgerichte aanpak en nieuwe gevallen verontreiniging

Voor nieuwe gevallen geldt de zorgplicht van artikel 13 van de Wet bodembescherming. Dit bepaalt dat een nieuw geval van bodemverontreiniging onverwijld en volledig moet worden verwijderd. Door vermenging met al aanwezige verontreinigingen in het diepere grondwater binnen het beheergebied kan deelname aan de gebiedsgerichte aanpak voor

de hand liggen. Het is aan de probleemhebber om aan te tonen waarom deelname aan de gebiedsgerichte aanpak meer voor de hand ligt dan het volledig verwijderen. Ook moet de gebiedsbeheerder instemmen met deze aanpak.

8.9 Deelname lopende saneringen

De gemeente Hengelo staat positief tegenover deelname aan de gebiedsgerichte aanpak. Ook als saneringen al in gang zijn gezet. Nazorglocaties kunnen ook in de gebiedsgerichte aanpak worden opgenomen. Komen de probleemhebber en de gebiedsbeheerder tot afspraken over een afkoop? Dan is een wijziging van het bestaande saneringsplan noodzakelijk. De probleemhebber is dan namelijk niet langer verantwoordelijk voor het diepere grondwater. Is dit aan de orde? Dan adviseren we de probleemhebber om met ons in overleg te treden.

9. Tot slot

Voorgaande hoofdstukken bevatten voorwaarden die een goede uitvoering van een gebiedsgerichte aanpak waarborgen. Op dit uitvoeren moet ook toezicht worden gehouden. En eventueel worden gehandhaafd als sprake is van afwijking van de vastgestelde aanpak. We gaan hier kort op in. We eindigen dit hoofdstuk met de evaluatie van dit beleidsplan.

9.1 Toezicht en handhaving

In het kader van toezicht en handhaving komt de gemeente een derde rol toe. Namelijk die van toezichthoudend en handhavend bestuursorgaan. Wij hebben een voorbeeldfunctie. En dragen die graag ook uit. Als gebiedsbeheerder moeten we voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. En natuurlijk ook aan de inhoud van het gebiedsbeheerplan. Om dit te waarborgen, voeren we actief toezicht uit op de uitvoering van dit plan. Wij hebben bij de uitvoering in de dagelijkse praktijk meer te maken met deze dubbele 'petten'. Tot nu toe is een goede scheiding hiervan altijd geborgd geweest binnen onze organisatie. Deze passen we ook toe bij de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak. Wij zien geen reden om hiervoor een andere werkwijze te volgen.

Voor het gebiedsbeheerplan geldt het bestaande toezicht- en handhavingsbeleid van de gemeente Hengelo. Binnen het handhavingsprogramma van de gemeente Hengelo zijn tijd, capaciteit en middelen gereserveerd voor toezicht en handhaving van het gebiedsbeheerplan.

9.2 Monitoring en evaluatie beleid

Een beleidsplan moet actueel zijn en aansluiten bij de praktijk. Beleid moet dynamisch en toegankelijk zijn. Voorkomen moet worden dat het ergens 'op de plank komt te liggen'. En er vervolgens niets meer mee gebeurt. Door het beleid te monitoren en periodiek te evalueren voorkomen we dit. Uitgangspunt is om het plan één keer per vier jaar integraal te evalueren. Het monitoren gebeurt tussentijds. Hiermee verzamelen we input voor de evaluatie. En kunnen noodzakelijke wijzigingen al eerder worden doorgevoerd. Bij de evaluatie stellen we vragen centraal als:

- Voldoet een gebiedsgerichte aanpak aan de doelstelling zoals beschreven in dit beleidsplan?
- Voldoet het beleidsplan aan de wensen uit de praktijk, zowel de wensen van onze organisatie als die van anderen?

Begrippenlijst

Actiewaarde: De waarde die geldt voor de kwaliteit van het grondwater op de grenzen van het beheergebied. En waarvoor het fall backscenario in werking treedt als deze waarde wordt overschreden.

Beheergebied: Het deel van de gemeente Hengelo waarvoor een gebiedsgerichte aanpak geldt.

Beheren: Op verantwoorde wijze omgaan met grootschalige grondwaterverontreinigingen waarbij de directe focus niet ligt op kwaliteitsverbetering van het grondwater.

Benutten: Het gebruik maken en op elkaar afstemmen van verschillende functies in de ondergrond om zo te komen tot een optimale benutting van de ondergrond.

Bevoegd gezag Wet bodembescherming: Het bestuursorgaan dat op grond van de Wet bodembescherming belast is met de uitvoering van de bevoegdheden en taken van deze wet.

Bodemconvenant: Het in 2009 afgesloten 'Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' tussen de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Hierin staan afspraken over de aanpak van de bodemproblematiek in Nederland.

Bronzone: Het deel van de bodemverontreiniging waarin zich het puur product van verontreinigende stoffen bevindt. Voor het grootste deel meestal aanwezig in de bovengrond. En vaak direct het gevolg van de bedrijfsactiviteiten die op de locatie plaatsvinden of hebben plaatsgevonden.

Deelsanering: Het deel van het geval van ernstige bodemverontreiniging dat wordt gesaneerd. De grondslag hiervan is terug te vinden in artikel 40 van de Wet bodembescherming. Het saneren van de bronzone wordt aangemerkt als een deelsanering. Voor het grondwaterdeel van de verontreiniging geldt de gebiedsgerichte aanpak.

Dieper grondwater: Het deel van het grondwater dat wordt aangemerkt als de pluim. De gebiedsbeheerder bepaalt in overleg met de probleemhebber waar de scheiding ligt tussen bron- en pluimzone.

Fall backscenario: De methode die in werking treedt zodra een actiewaarde op de grens van het beheergebied wordt overschreden. En dat ertoe moet leiden dat deze overschrijding ongedaan wordt gemaakt.

Functiegericht saneren: Een geval van ernstige bodemverontreiniging zodanig saneren dat de locatie weer gebruikt kan worden voor de bestaande of beoogde functie op die locatie. De wettelijke grondslag is opgenomen in artikel 38 van de Wet bodembescherming.

Gebiedsbeheerder: Het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het gebiedsbeheerplan.

Gebiedsbeheerplan: Het instrument waarin de gebiedsgerichte aanpak is beschreven.

Gebiedsgericht grondwaterbeheer: Het beheren van grootschalige en complexe grondwaterverontreinigingen die met elkaar zijn vermengd. Verdergaande vermenging van deze verontreinigingen binnen het beheergebied is toegestaan (vergrijzing van grondwater). Randvoorwaarde hierbij is dat dit niet mag leiden tot risico's voor aanwezige kwetsbare objecten en functies.

Geval van bodemverontreiniging: De bodemverontreiniging waarvan vaststaat dat die ruimtelijk, technisch en organisatorisch met elkaar is verbonden.

Gevalsgerichte aanpak: De traditionele aanpak van een geval van bodemverontreiniging volgens de Wet bodembescherming.

Multifunctioneel saneren: Het oorspronkelijk beleid om de bodemproblematiek in Nederland op te lossen. Een geval van bodemverontreiniging moest volledig worden verwijderd zodat de locatie nadien door alle functies gebruikt kon worden.

Nieuwe verontreiniging: Een bodemverontreiniging die is ontstaan na 1987. Hiervoor geldt de zorgplicht van artikel 13 uit de Wet bodembescherming. De gebiedsgerichte aanpak heeft hier in beginsel geen betrekking op.

Oude verontreiniging: Een geval van bodemverontreiniging die is ontstaan voor 1987. En waarop de gebiedsgerichte aanpak betrekking kan hebben.

Pluimzone: Het deel van de bodemverontreiniging in het grondwater waarin zich opgeloste verontreinigende stoffen bevinden. En waarvan de gebiedsbeheerder in overleg met de probleemhebber heeft bepaald dat deze kan worden opgenomen binnen het gebiedsbeheerplan.

Probleemhebber: Degene die op grond van de Wet bodembescherming verantwoordelijk is voor een geval van bodemverontreiniging.

Publiekrechtelijke vrijwaring: Met een afkoop neemt de gebiedsbeheerder de verantwoordelijkheid over van de probleemhebber. De probleemhebber is volgens de Wet bodembescherming niet langer aansprakelijk voor de pluimzone. Het bevoegd gezag vrijwaart de probleemhebber op grond van artikel 75 van de Wet bodembescherming. Eventueel kan de gebiedsbeheerder de probleemhebber ook privaatrechtelijk vrijwaren. Dit gebeurt via een af te sluiten overeenkomst.

Trendomkering: Verbetering van de verontreinigingssituatie binnen het beheergebied. Dit kan bronanering zijn. Maar ook een verbetering van de grondwaterkwaliteit door het treffen van actieve of passieve maatregelen. Dit kan worden afgezet tegen de situatie dat helemaal geen maatregelen worden getroffen tegen de bodemverontreiniging. En de situatie van het grondwater alleen maar verder verslechtert.

Geraadpleegde bronnen

- *Omgevingsvisie Overijssel, Visie op de ondergrond, provincie Overijssel, juli 2009*
- *Omgevingsverordening Overijssel 2009, provincie Overijssel, juli 2009*
- *Structuurvisie Hengelo 2030, gemeente Hengelo, 2007*
- *Waterplan Hengelo, Tauw B.V. Deventer, 17 februari 2006, kenmerk R003-4333012VAL-mfv-V04-NL*
- *Visie op grondwaterkwaliteit gemeente Hengelo, Tauw B.V. Deventer, 17 maart 2006, kenmerk N001-4379168BVO-V01*
- *Grondwaterkwaliteitsplan Hengel'eau, Werkprogramma beheer grondwaterkwaliteit, Tauw B.V., 10 mei 2007, kenmerk R001-4379168EST-pla-V02-NL*
- *Grondwateratlas Hengelo, Het grondwater doorgrondt!, Tauw B.V., 9 juni 2008, kenmerk R001-4525517MPB-kmi-V01-NL*
- *Duurzaamheidsagenda 2011-2014, Hengelo verleiden tot duurzaamheid, gemeente Hengelo, 25 mei 2011*
- *Handreiking Gebiedsgericht grondwaterbeheer, Op basis van de ervaring in Tilburg, gemeente Tilburg, november 2010*
- *Organisatie en financiering van gebiedsgericht grondwaterbeheer, Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant, 27 mei 2011*
- *Pionieren in de ondergrond, TTE B.V. Deventer, augustus 2010*
- *Praktijkdocument: Handreiking voor het maken van keuzes en afspraken bij mobiele verontreinigingen, SIKB, 29 september 2005, projectnummer 4369673/004.36058*
- *Verontreinigd grondwater, ...van een gevalsgerichte aanpak naar gebiedsgericht beheer..., SIKB, december 2009, tweede druk*
- *Wetsvoorstel Wijziging van de Wet bodembescherming (Gebiedsgerichte aanpak van de verontreiniging van het diepere grondwater), Tweede kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2010-2011, 32712, nummer 2*
- *Memorie van Toelichting Wetsvoorstel Wijziging van de Wet bodembescherming (Gebiedsgerichte aanpak van de verontreiniging van het diepere grondwater), Tweede kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2010-2011, 32712, nummer 3*
- *Circulaire bodemsanering 2009, ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, d.d. 7 april 2009, Stcrt. 2009, 67*
- *De gebiedsgerichte aanpak van bodemverontreiniging, De (on)mogelijkheid van kostenverhaal, E.H.P. Brans, TMA 2008-4, blz. 87-94*
- *Investeren in de toekomst: een nieuw Europeesrechtelijk regime voor bodemsaneringen, H.F.M.W. van Rijswijk, M.C. Zijp, TMA 2008-4, blz. 95-104*

Stadhuis
Burg. Jansenplein 1

Postadres:
Postbus 18,
7550 AA Hengelo

Internet:
www.hengelo.nl

Stadskantoor Hengelo
Hazenweg 121

Telefoon:
(074) 245 98 76

Email:
gemeente@hengelo.nl

